

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Crèdits	1,2 de presencials (30 hores) 3,8 de no presencials (95 hores) 5 de totals (125 hores).
Grup	Grup 1, 2S (Campus Extens)
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Micaela Forteza Oliver miquela.forteza@uib.es	17:00h	18:00h	Dimarts	22/09/2014	14/06/2015	BB18 (Edifici Ramon Llull)

Contextualització

La assignatura Plans de Divulgació del Patrimoni, assignatura optativa de primer curs del Màster en Patrimoni Cultural: Investigació i Gestió, té com objectiu donar a conèixer el conjunt d'accions, tècniques i recursos per a la divulgació del patrimoni, un dels pilars bàsics de la gestió patrimonial. La divulgació del patrimoni és el mètode més eficaç per a fer accessibles els valors patrimonials, propiciar la seva conservació i garantir la seva transmissió a generacions futures. De fet, la raó de ser dels béns culturals és la possibilitat que la societat pugui conèixer-los, valorar-los i gaudir-los, en cas contrari, no tindrien cap sentit els esforços realitzats per les administracions per protegir-los. Això es consegueix gràcies a l'educació reglada o obligatòria i a la no reglada

Requisits

Competències

Específiques

- * Capacitat per a dissenyar instruments de difusió del patrimoni.
- * Habilitat per a fomentar i transmetre interès social entorn del patrimoni.

Genèriques

- * Capacitat per a difondre la importància cultural i socioeconòmica del patrimoni.
- * Capacitat per a elaborar projectes i activitats.

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

* Habilitat per a transmetre els coneixements adquirits.

Bàsiques

* Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el màster a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/master/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

TEMA 1. Consideracions entorn de la difusió del patrimoni. Estratègies

TEMA 2. L'educació patrimonial

TEMA 3. La interpretació del patrimoni. La planificació interpretativa

TEMA 4. La museologia actual i el seu paper al servei de la societat. Museografies didàctiques

Metodologia docent

Mitjançant el mètode expositiu, la professora explicarà els continguts teòrics de l'assignatura, complementats amb les contribucions orals dels alumnes.

Volum de treball

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes presencials	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu i la selecció d'una sèrie de lectures, la professora explicarà els continguts teòrics de la assignatura. Com a pràctica general del curs els alumnes realitzaran un projecte divulgatiu, tutoritzat per la professora, relacionat amb els interessos i els continguts de l'assignatura.	10
Classes pràctiques	Lectures obligatòries	Grup gran (G)	Amb la intenció de fomentar el debat entre els alumnes se seleccionaran cinc o sis lectures complementàries que aportin un enfocament diferent o tractin algun punt del temari que, per qüestió de temps, no es puguin veure detalladament a classe. Aquestes lectures s'analitzaran i debatran a classe. Es valorarà la participació activa de l'alumnat.	5
Pràctiques externes	Visites i/o conferències	Grup mitjà (M)	Al llarg del curs es realitzarà si escau una sortida pràctica, visita o conferència, per a aprofundir o veure <i>in situ</i> alguns dels continguts de l'assignatura.	2
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Dues tutories al despatx de la professora d'uns 15 minuts (cada grup) per a decidir, comentar i revisar el projecte obligatori.	4

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Tutories ECTS	Tutories	Grup mitjà (M)	Una tutoria a l'aula d'una hora de duració per a explicar la dinàmica del curs i els treballs a realitzar.	2
Avaluació	Lliurament dels projectes	Grup petit (P)	A més de l'exposició, els projectes es lliuraran a la professora preferentment durant l'última sessió de classe. El lliurament es pot ajornar fins a la primera setmana de setembre.	1
Avaluació	Presentació dels projectes	Grup petit (P)	Es realitzarà un projecte de recerca en grup (màxim 3 persones) relacionat amb els interessos i els continguts de l'assignatura (disseny d'activitats o recursos divulgatius). Una síntesi dels treballs s'exposaran a classe durant les dues o tres últimes sessions depenent del nombre d'alumnes.	6

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les lectures	Preparació individual dels textos que s'analitzaran i comentaran a classe	10
Estudi i treball autònom en grup	Preparació del projectes	Preparació dels projectes en grup (presentació i lliurament)	85

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Per a aprovar l'assignatura és requisit indispensable realitzar totes les activitats d'avaluació. És obligatòria l'assistència a un 80% de les sessions teòriques i pràctiques. La no assistència suposarà la realització d'un examen dels continguts.

Classes presencials

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Altres procediments (recuperable)
Descripció	Mitjançant el mètode expositiu i la selecció d'una sèrie de lectures, la professora explicarà els continguts teòrics de la assignatura. Com a pràctica general del curs els alumnes realitzaran un projecte divulgatiu, tutoritzat per la professora, relacionat amb els interessos i els continguts de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	Es valorarà: * L'assistència

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

* La participació activa de l'alumnat

Percentatge de la qualificació final: 20%

Lectures obligatòries

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Altres procediments (recuperable)
Descripció	Amb la intenció de fomentar el debat entre els alumnes se seleccionaran cinc o sis lectures complementàries que aportin un enfocament diferent o tractin algun punt del temari que, per qüestió de temps, no es puguin veure detalladament a classe. Aquestes lectures s'analitzaran i debatran a classe. Es valorarà la participació activa de l'alumnat.
Criteris d'avaluació	Es valorarà: * L'assistència * La participació activa de l'alumnat * La comprensió i el domini dels continguts

Percentatge de la qualificació final: 20%

Tutories

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Altres procediments ( )
Descripció	Dues tutories al despatx de la professora d'uns 15 minuts (cada grup) per a decidir, comentar i revisar el projecte obligatori.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: %

Tutories

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Altres procediments ( )
Descripció	Una tutoria a l'aula d'una hora de duració per a explicar la dinàmica del curs i els treballs a realitzar.

Criteris d'avaluació

Percentatge de la qualificació final: %

Lliurament dels projectes

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	A més de l'exposició, els projectes es lliuraran a la professora preferentment durant l'última sessió de classe. El lliurament es pot ajornar fins a la primera setmana de setembre.
Criteris d'avaluació	Es valorarà: * La qualitat de la informació * L'organització dels continguts * L'ús correcte de les convencions de l'escriptura * L'originalitat del projecte * La qualitat de la presentació

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

* La planificació conjunta desl membres del grup

Percentatge de la qualificació final: 30%

Presentació dels projectes

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves orals (no recuperable)
Descripció	Es realitzarà un projecte de recerca en grup (màxim 3 persones) relacionat amb els interessos i els continguts de l'assignatura (disseny d'activitats o recursos divulgatius). Una síntesi dels treballs s'exposaran a classe durant les dues o tres últimes sessions depenent del nombre d'alumnes.
Criteris d'avaluació	Es valorarà: <ul style="list-style-type: none"> * La correcció en l'utilització de la terminologia * La qualitat de la presentació * El domini dels continguts * L'organització i la seqüència * La claretat i la precisió * La utilització adequada del temps disponible * L'ús adequat dels recursos visuals i/o tecnològics

Percentatge de la qualificació final: 30%

Preparació de les lectures

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Preparació individual dels textos que s'analitzaran i comentaran a classe
Criteris d'avaluació	

Percentatge de la qualificació final: 0%

Preparació del projectes

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	Preparació dels projectes en grup (presentació i lliurament)
Criteris d'avaluació	

Percentatge de la qualificació final: 0%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Bibliografia bàsica

- CALAF MASACHS, R.; FONTAL MERILLAS, O.; VALLE FLÓREZ, R.E. (Coord.) Museos de Arte y Educación: construir patrimonios desde la diversidad. Trea. Gijón. 2007.
- FONTAL MERILLAS, O (coord.). La educación patrimonial: del patrimonio a las personas. Trea. Gijón. 2014.
- MORALES, J. Guía Práctica para la Interpretación del Patrimonio. El arte de acercar el legado natural y cultural al público visitante. Junta de Andalucía, Consejería de Cultura. Sevilla. 1998.

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

PASTOR HOMS, M. I. Pedagogía museística. Nuevas perspectivas y tendencias actuales. Ariel. Barcelona. 2004.

SANTACANA, J.; SERRAT, N. Museografía didáctica. Barcelona. Ariel. 2005.

Bibliografia complementària

AA.VV. Difusión del Patrimonio Histórico. Instituto Andaluz de Patrimonio Histórico. Sevilla. 1996.

AA.VV. IV Jornadas de Museología: el proyecto museológico. Asociación española de Museólogos. Madrid. 2000.

AA.VV. Los museos y los niños. Ministerio de Cultura. Secretaría General Técnica. Madrid. 1983

AA.VV. Museos, Patrimonio Cultural y Turismo: Trujillo-Perú-La Paz. ICOM. París. 2000.

AA.VV. Sociología del arte. Los museos madrileños y su público. Ediciones Libertarias/Prodhufi. Madrid. 1997.

AA.VV. Uso público e Interpretación del patrimonio natural y cultural: ponencias de las Jornadas de Uso Público en Espacios Naturales Protegidos y Difusión del Patrimonio Cultural. AIP. 2008.

AGUIRRE, I.; FONTAL, O.; DARRAS, B.; RICKENMANN. El acceso a patrimonio cultural. Retos y debates. Universidad de Navarra. Pamplona. 2008.

ALBRIDGE, D. Guide to Countryside Interpretation, Part I: Principles of Countryside Interpretation and Interpretative Planning. HMSO. London. 1975.

ALDEROQUI, S. Museos y escuelas: socios para educar. Paidós. Barcelona. 1996.

ALONSO FERNÁNDEZ, L. Introducción a la nueva museología. Alianza. Madrid. 2003.

ALONSO IBÁÑEZ, M. DEL R. El patrimonio histórico. Destino público y valor cultural. Editorial Civitas. Madrid. 1991.

ASENSIO, M.; POL, E.: Nuevos escenarios de educación. Aprendizaje informal sobre el patrimonio, los museos y la ciudad. Aique. Buenos Aires. 2002.

ASENSIO, M.; ASENJO, E (eds.) Lazos de luz azul. Museos y tecnologías 1, 2 y 3.0. UOC. Barcelona. 2011.

BECK, L.; CABLE, T. Interpretation for the 21st Century - Fifteen Guiding Principles for Interpreting Nature and Culture. Sagamore Publishing. Champagne, IL. 1989.

BELCHER, M. Organización y diseño de exposiciones: su relación con el museo. Trea. Gijón. 1994.

BELLIDO GANT, M. L (Dir.). Difusión del Patrimonio Cultural y Nuevas Tecnologías. Universidad Internacional de Andalucía. Sevilla. 2008.

BÓVEDA LÓPEZ, M. M. Gestión patrimonial y desarrollo social. CAPA, 12, Santiago de Compostela. 2000.

CALAF MASACHS, R. (Coord.) Arte para todos. Miradas para enseñar y aprender el patrimonio. Trea. Gijón. 2004.

CALAF MASACHS, R.; FONTAL MERILLAS, O. Comunicación educativa del patrimonio: referentes, modelos y ejemplos. Trea. Gijón. 2004.

CALAF MASACHS, R.; FONTAL MERILLAS, O (coords.). Miradas al patrimonio. Trea. Gijón. 2006.

CALAF MASACHS, R.; FONTAL MERILLAS, O.; VALLE FLÓREZ, R.E. (Coord.) Museos de Arte y Educación: construir patrimonios desde la diversidad. Trea. Gijón. 2007.

CALAF MASACHS, R. Didáctica del patrimonio: epistemología y estudio de casos. Trea. Gijón. 2009.

CALVO SASTRE, A. M.: Interpretación ambiental y del patrimonio: comunicar, participar, disfrutar. PUOC. Barcelona. 2000.

CAMPILLO GARRIGÓS, R. La gestión y el gestor del patrimonio cultural, KR. Murcia. 1998.

CHINCHILLA GÓMEZ, M.; IZQUIERDO PERAILE, I. Y AZOR LACASTA, A. Criterios para la elaboración del Plan Museológico. Ministerio de Cultura. Madrid. 2005.

DOMÍNGUEZ ARRAZ, A. (ed.) El patrimonio arqueológico a debate: su valor cultural y económico (catas de las jornadas celebradas en Huesca, 7 y 8 de mayo de 2007). Trea. Gijón. 2009.

ESTEBAN, I. El efecto Guggenheim. Anagrama. Barcelona. 2007.

ESTEPA GIMÉNEZ, J. Museo y Patrimonio en la didáctica de las Ciencias Sociales. Universidad de Huelva. Huelva. 2001.

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

- FONTAL MERILLAS, O. La educación patrimonial. Teoría y práctica en el aula, el museo e internet. Trea. Gijón. 2003.
- GARCÍA BLANCO, Á. Función pedagógica de los museos. Ministerio de Cultura. Madrid. 1980.
- GARCÍA BLANCO, Á. Didáctica del museo: el descubrimiento de los objetos. Editorial de la Torre. Madrid. 1988
- GARCÍA BLANCO, Á. La exposición. Un medio de comunicación. Akal. Madrid. 1999.
- GARCÍA FULLEA, F. Programación de la visita escolar a los museos Colección práctica educativa. Editorial Escuela Española, S.A. Madrid. 1987.
- GÓMEZ MARTÍNEZ, J. Dos museologías. Las tradiciones anglosajonay mediterránea: diferencias y contactos. Trea. Gijón. 2006.
- GRAU LOBO, L. Plan Museológico del Museo de León. Ministerio de Cultura. Madrid. 2007.
- GUERRA, F. J. Interpretación do Patrimonio e Educación ambiental. En: Ambientalmente sustentable. Vol I, números 1 y 2. Xuño-diciembre 2006. Servizo de Publicacións da Universidade da Coruña. A Coruña. 2007. pp. 221-227.
- HAM, S.H. Interpretación ambiental. Una guía práctica para gente con grandes ideas y presupuestos pequeños. North American Press. Golden. 1992.
- HERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, F. El museo como espacio de comunicación. Trea. Gijón. 1998.
- HOOPER-GREENHILL, E. Los museos y sus visitantes. Trea. Gijón. 1998.
- HUERTA, R.; CALLE (de la), R. Espacios estimulantes. Museos y educación artística. Universidad de Valencia. Valencia. 2007.
- HUERTA, R.; CALLE (de la), R. Mentes sensibles. Investigar en educación y en museos. Trea. Gijón. 2008.
- IBAÑEZ, A (ed.). Museos, redes sociales y tecnología 2.0. Universidad del País Vasco. Zarautz. 2011.
- KOTLER, N.; KOTLER, P. Estrategias y marketing de museos. Editorial Ariel. Barcelona. 2001.
- MATEOS RUSILLO, S. M. La comunicación global del patrimonio cultural. De marco teórico al estudio de casos. Trea. Gijón. 2008.
- MONTANER MARTORELL, J. M. Museos para el siglo XXI. 2004.
- MORALES, J. Guía Práctica para la Interpretación del Patrimonio. El arte de acercar el legado natural y cultural al público visitante. Junta de Andalucía, Consejería de Cultura. Sevilla. 1998.
- PASTOR ALFONSO, M. J. De la teoría a la práctica antropológica: el museo como referencia y material de apoyo docente. Universidad de Alicante. Alicante. 2001.
- PASTOR HOMS, M. I. Pedagogía museística. Nuevas perspectivas y tendencias actuales. Ariel. Barcelona. 2004.
- PEDRO LORENTE, J. Los museos de arte contemporáneo. Noción y desarrollo histórico. Trea. Gijón. 2009.
- PÉREZ SANTOS, E. Estudios de visitantes en museos. Metodología y aplicaciones. Trea. Gijón. 2000.
- PÉREZ VALENCIA, P. La insurrección expositiva. Cuando el montaje de exposiciones es creativo y divertido. Cuando la exposición se convierte en una herramienta subversiva. Trea. Gijón. 2007.
- RICO, J.C. ¿Por qué no vienen a los museos? historia de un fracaso. Sílex. Madrid. 2002.
- RICO, J.C. La difícil supervivencia de los museos. Trea. 2003.
- RICO, J.C. La caja de cristal: un nuevo modelo de museo. Trea. Gijón. 2008.
- RICO, J.C. ¿Cómo se cuelga un cuadro virtual? Las exposiciones en la era digital. Trea. Gijón. 2009.
- TILDEN, F. La interpretación de nuestro patrimonio. AIP. Sevilla. 2006. (primera edición en castellano de Interpreting our heritage. University of North Carolina Press. Chapel Hill. 1957)
- TRILLA, J.; GROS, B. LÓPEZ F.; MARTÍN, M. J. La educación fuera de la escuela. Ámbitos no formales y educación social. Ariel. Barcelona. 2003.
- SANTACANA, J.; SERRAT, N. Museografía didáctica. Barcelona. Ariel. 2005.
- VALDÉS SAGÜES, M. C. La difusión cultural en el museo: servicios destinados al gran público. Trea. Gijón. 1999.

Altres recursos

<http://www.arqueotur.org/index.html>

Any acadèmic	2014-15
Assignatura	10305 - Plans de Divulgació del Patrimoni
Grup	Grup 1, 2S
Guia docent	G
Idioma	Català

http://www.fundacion.telefonica.com/es/arte_cultura/arsvirtual/
<http://www.canalpatrimonio.com/>
<http://www10.gencat.cat/gencat/AppJava/cat/actualitat2/2014/40407visitavirtualper16monumentscatalans.jsp>
<http://www.hispanianostra.es/>
<http://www.icom-ce.org/>
<http://www.interpretaciondelpatrimonio.com/>
<http://www.mcu.es/patrimonio/index.html>
<http://tesauros.mcu.es/index.htm>

